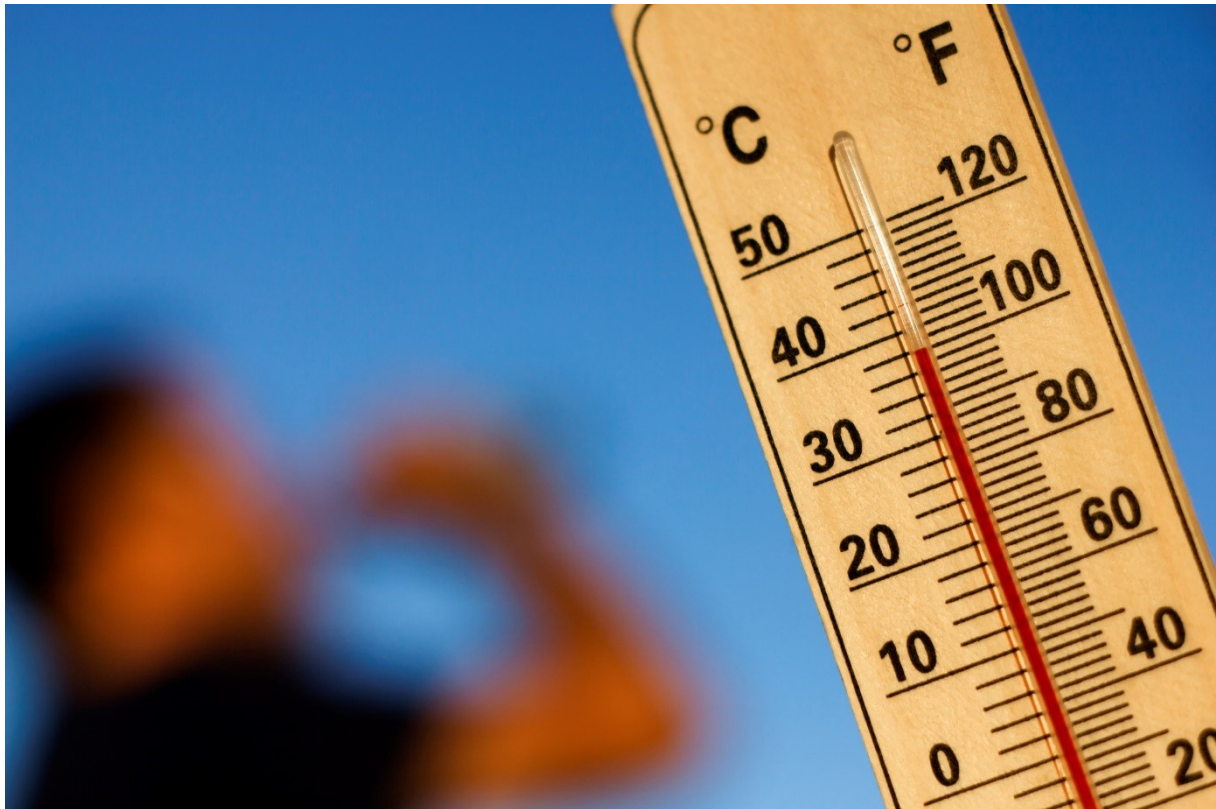

Lokaal hitteplan gemeente Harderwijk

GGD Noord- en Oost-Gelderland
Warnsveld, maart 2021
Team Milieu en Gezondheid
Lieveke Kremers

Noord- en Oost-Gelderland

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	3
Verantwoordelijkheden	4
Achtergrond lokaal Hitteplan gemeente Harderwijk	5
Conclusies en aanbevelingen	8
Raamwerk communicatiestructuur hitteplan gemeente Harderwijk	9
Verschillende fasen hitteplan gemeente Harderwijk.....	10
Taken per organisatie hitteplan Harderwijk.....	11
Taken in de evaluatiefase (najaar- winter).....	21
Bijlagen.....	23
Voorbeeld communicatiemateriaal: infographic Tips bij Hitte	23
Infographic Hitte: Ouderen	24
Infographic Hitte: Sport.....	25
Infographic Hitte: Kinderen.....	26
Verslagen interviews gemeente en doelgroepen	27
Verslag interviews interne stakeholders gemeente Harderwijk	28
Verslag interviews externe stakeholders gemeente Harderwijk	33

INLEIDING

Aanhoudende hitte kan leiden tot serieuze gezondheidsklachten. Ouderen (vooral 75-plussers) vormen de grootste risicogroep voor hitte-gerelateerde gezondheidsklachten. Ook mensen met een chronische aandoening, eenzamen, (zeer) jonge kinderen en mensen met overgewicht lopen een verhoogd gezondheidsrisico. Daarnaast kunnen deelnemers aan intensieve buitenactiviteiten of (sport)evenementen gezondheidseffecten ondervinden, bijvoorbeeld door oververhitting of uitdroging.

Bij de hittegolven in de afgelopen jaren bleek uit cijfers van het Centraal bureau voor de statistiek (CBS) dat er sprake was van meer sterfte dan normaal. In 2018 ging dat om ongeveer honderd doden per week dan in een gemiddelde week in de zomer. Daarnaast is er een veel grotere groep van mensen die ongemak en klachten ondervinden. Daardoor raakt het ook weer de mensen die zorgen over hen hebben of professioneel zorg verlenen. Ziekenhuizen melden dat tijdens hittegolven meer mensen op de spoedeisende hulp terechtkomen.

Naast hittestress bestaan er andere gezondheidsrisico's tijdens de zomer en periodes van hitte, zoals de combinatie van hitte met luchtvervuiling (smog) en verergering van bestaande chronische aandoeningen. Door het opschuiven van klimaatzones doen ook exotische ziekten en plagen hun intrede in Nederland. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het Westnijlvirus of de eikenprocessierups.

Het ministerie van Welzijn en Sport (VWS) heeft daarom een Nationaal Hitteplan opgesteld, dat in 2015 door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) is geactualiseerd. Het Nationaal Hitteplan is in feite een communicatieplan, waarbij de informatie tijdig en volledig via brancheorganisaties in de zorg bij de risicogroepen en hun directe omgeving terecht moet komen.

In de praktijk blijkt dit redelijk vrijblijvend en is er behoefte aan lokaal maatwerk. In elke gemeente zijn de netwerken immers net weer iets anders georganiseerd. Ook is de informatie vaak algemeen en onvoldoende toegespitst op de doelgroepen.

Volgens het meest aannemelijk klimaatscenario van het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) stijgt de gemiddelde temperatuur op aarde langzaam maar gestaag. Ook in Nederland wordt deze stijging gemeten en is zelfs meer dan het wereldwijde gemiddelde. Ook de variaties op dit gemiddelde nemen toe. Er moet daarom rekening gehouden dat hittegolven vaker gaan voorkomen en dat die ook nog eens langer kunnen duren. Ook het gemiddeld aantal tropische nachten per jaar gaat naar verwachting toenemen (volgens het meeste extreme scenario van 6 naar 16 dagen).

In veel gemeenten en regio's vinden voorbereidingen plaats met het oog op de vaststelling van een Regionaal Adaptatie Plan (RAP) als reactie op de klimaatverandering. Naast hittestress gaat het over de thema's droogte, overstromingen en hitte. Eén van de uitwerkingen betreft het opstellen van een lokaal hitteplan. Lokale hitteplannen zijn protocollen die prakti-

sche handelingsperspectieven bieden op lokaal niveau. In een lokaal hitteplan staan de mensen centraal die extra kwetsbaar zijn voor hitte, bijvoorbeeld ouderen en chronisch zieken.

Een lokaal hitteplan richt zich op het beter functioneren van individuele verzorgers en professionals, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties tijdens een periode van hitte. Het helpt deze betrokkenen bijvoorbeeld bij het verkrijgen van achtergrondinformatie tijdens hitte, en bij de uitvoering van hun reguliere taken en aanvullende maatregelen tijdens hitte. Het beoogt handvatten te geven aan medewerkers werkzaam in lokale gezondheids- en zorgorganisaties, professionele en vrijwillige verzorgers van kwetsbare doelgroepen, belangenorganisaties en intermediairs.

VERANTWOORDELIJKHEDEN

Besturen van lokale overheden en ketenpartners in de zorg zijn verantwoordelijk voor het bevorderen van de samenredzaamheid van alle inwoners. Zij nemen het initiatief voor een lokaal hitteplan, samenwerkings- en coördinatie-afspraken, tijdige waarschuwingen, en het ter beschikking stellen van informatie(middelen).

Voor mensen die in zorginstellingen verblijven, geldt de zorgplicht van de instelling. Ook tijdens periodes van hitte hebben zorginstellingen de taak hun primaire zorgfunctie uit te voeren, maar dan met extra zorg en aandacht voor mensen die kwetsbaar zijn op het gebied van hitte. Zorginstellingen worden geacht hitteprotocollen te hebben, en ervoor te zorgen dat verzorgenden deze ook daadwerkelijk kunnen toepassen. Hetzelfde geldt voor werkgevers die een zorgplicht hebben voor de werkomstandigheden voor hun werknemers.

Voor thuiswonende kwetsbare en niet-zelfredzame mensen zijn de zorgverantwoordelijkheden tijdens hitte (nog) niet eenduidig. Het Nationaal Hitteplan probeert deze mensen vooral te bereiken via communicatie aan direct betrokkenen (mantelzorgers, burens, geriatrische netwerken en thuiszorgorganisaties). Een lokaal hitteplan is erop gericht deze doelgroepen in het eigen gebied beter in beeld te hebben en te bereiken tijdens hitte. Dit sluit aan bij andere ontwikkelingen in de zorg, in het bijzonder bij de aandacht voor het tegengaan van eenzaamheid - een grote risicofactor bij hittestress.

Het lokale hitteplan beoogt een praktische invulling te geven aan deze verantwoordelijkheid en deze op lokaal niveau binnen de eigen lokale netwerken te benoemen. Door het plan jaarlijks voorafgaand aan de zomer te actualiseren blijft alles up-to-date en is snel en goed te anticiperen op een periode van hitte.

ACHTERGROND LOKAAL HITTEPLAN GEMEENTE HARDERWIJK

Naar aanleiding van een motie heeft het college van de gemeente Harderwijk aan de gemeenteraad toegezegd om in 2020 een lokaal Hitteplan vorm te geven. Sindsdien is het opstellen van lokale hitteplannen ook als een van de speerpunten benoemd in het RAP. Dit RAP is tijdens de regionale klimaatop 4 december 2020 door de deelnemende partijen bekrachtigd. Dit heeft ertoe geleid dat een collectief van zeven Noord-Veluws gemeenten opdracht heeft gegeven aan GGD Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG) om voor de deelnemende gemeenten een eerste raamwerk voor een lokaal hitteplan op te stellen.

Gemeente Harderwijk heeft de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) van Noord- Oost Gelderland (NOG) benaderd om ondersteuning te bieden bij het opstellen van het lokale hitteplan. Bij de GGD NOG is veel expertise aanwezig ten aanzien van het bevorderen van de publieke gezondheid en het tegengaan van schadelijke gezondheidseffecten door omgevingsfactoren, passend binnen het concept van positieve gezondheid.

Idealiter zou je willen dat iedereen een gelijke kans heeft op gezondheid in Nederland, waar je ook geboren bent of waar je ook woont. Hitte is een nog relatief onbekende omgevingsfactor in Nederland die een grote negatieve impact kan hebben op onze gezondheid en welbevinden. Iedere hittegolf voltrekt zich een stille ramp die zich nog grotendeels onder de radar afspeelt. Alleen afgelopen zomer was er tijdens de hittegolf van augustus jl. al een oversterfte van 500 mensen in een week tijd (totaal in Nederland). Dit staat nog los van andere ziektelasten ten gevolge van de hitte en de invloed op het openbare en werkzame leven. Deze cijfers zijn geen eenmalige uitzondering, maar vormen al het nieuwe normaal.

Van belang is dat deze landelijk sterftcijfers slechts het topje van de ijsberg vormen. Door de relatieve nieuwheid van het fenomeen hitte bestaat nog geen registratiesysteem waarin de negatieve gezondheidseffecten en de zorgkosten als gevolg van hitte worden bijgehouden. Denk bijvoorbeeld aan kosten op het gebied van doktersbezoek, ziekenhuisopnames en toegenomen zorgbehoefte. Cijfers hierover en ook cijfers met betrekking tot de lokale situatie in Harderwijk kunnen dan ook nog niet gegeven worden.

Tijdens een hitteperiode is het van belang dat professionele en niet-professionele zorgverleners, als ook familie en burens, extra letten op, en waar nodig zorg bieden aan, voor hitte gevoelige mensen in hun omgeving. Het doel van het Nationaal Hitteplan is het tijdig attenderen van instellingen, zorgverleners en vrijwilligers op aanhoudende hitte, zodat zij maatregelen kunnen nemen om de gezondheidsrisico's van aanhoudende hitte te beheersen.

Vanuit het nationale hitteplan zijn door de landelijke GGD en het RIVM voorlichtingsmaterialen ontwikkeld over wat bewoners en organisaties zelf kunnen doen om de negatieve effecten van hitte te verminderen. Hierin staan ook het zorgen voor elkaar en de onderlinge zorgzaamheid centraal. Deze solidariteit is gezien de toenemende vergrijzing en het groeiend aantal personen dat deel uitmaakt van kwetsbare risicogroepen voor hitteletsel van toene-

mend belang. De gemeenten kunnen hierin hun bewoners ondersteunen. Veel dagjesmensen en toeristen bezoeken jaarlijks Harderwijk. Door de toenemende hittestress is de verwachting dat komende jaren de behoefte aan recreatie in en langs het water toe zal nemen. Bij langdurige hitte en droogte kunnen dan knelpunten ontstaan ten aanzien van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Denk bijvoorbeeld aan de groei van blauwalg.

Het lokaal Hitteplan maakt gebruik van de kracht van bestaande lokale communicatiestructuren en netwerken. Hierdoor bereikt de kennis over wat je zelf in je gedrag kunt veranderen ten tijde van hitte, bewoners en organisaties beter. Door het onderwerp hitte duidelijk op de kaart te zetten, biedt het lokaal Hitteplan ook aanknopingspunten voor de gemeenten om met bewoners en maatschappelijke organisaties het gesprek over hitte en ervaren knelpunten aan te gaan. Door deze bewustwording kan het onderwerp hittepreventie in het DNA van het beleid van de verschillende betrokken beleidsdomeinen verankerd raken. Nog altijd geldt: voorkomen is beter dan genezen. Deze beleidsdomeinen zijn Welzijn, (preventieve) Maatschappelijke Zorg, Sport en Gezondheid, Wonen, Ruimtelijke Ordening, Stedenbouw, Inrichting en Beheer Openbare ruimte (wegbeheer, water en groen), Recreatie/Toerisme en Communicatie.

Het onderwerp Hitte is nog een relatief nieuw beleidsthema dat hierdoor ook nog niet duidelijk belegd is binnen de gemeente en bij haar partners. Tijdens de startbijeenkomst die georganiseerd werd door GGD NOG, is daarom besloten om te spreken met vertegenwoordigers van de verschillende beleidsdomeinen en met maatschappelijke partners. Met gestructureerde interviews is voor de gemeente Harderwijk opgehaald welke kennis al aanwezig is en waar behoefte aan is. Zo kan het lokaal hitteplan aansluiten bij behoeften in het veld en de specifieke kansen en mogelijkheden voor de gemeente Harderwijk ten volle benutten.

Geïdentificeerde interne stakeholders zijn benaderd voor een interview, aangevuld met externe stakeholders die in de loop van de gesprekken naar voren kwamen. Het verslag van deze interviews is bedoeld voor interne terugkoppeling binnen de gemeente Harderwijk.

Dank voor de medewerking aan deze gesprekken gaat uit naar de betrokken medewerkers van de gemeente Harderwijk en de externe partners die hun medewerking verleenden. Er is gesproken met directeurs, beleidsmedewerkers, buurtbemiddelaar, jongerenwerker, opbouwwerker, seniorenwerker, teammanager, wijkverpleegkundige en wijkmanager van een welzijnsinstelling, thuiszorgorganisatie, duurzaamheidsorganisatie en organisatie voor maatschappelijke opvang.

Voor de geïnteresseerde lezer zijn de verslagen van de interviews als bijlage bijgevoegd. Uit de interviews kwam naar voren dat de urgentie voor dit thema door de organisaties in het veld erg werd gevoeld. Er bleek duidelijk behoefte aan handvatten om in te zetten in de zorg naar kwetsbare groepen.

Noord- en Oost-Gelderland

Op basis van een aantal voorbeelden uit de toolkit Hitte van het RIVM en van de GGD Zuid-Holland Zuid zijn in beheer van GGD NOG voor een aantal doelgroepen infographics ontwikkeld die praktische handelingsperspectieven bieden om negatieve effecten als gevolg van hitte tegen te gaan. Het gaat dan om de categorieën algemeen, ouderen, zwangeren en kinderen en sport.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

- De gemeente Harderwijk heeft samen met de andere gemeenten op de Noord- Veluwe actief het voortouw genomen om een eerste raamwerk voor een lokaal hitteplan op te stellen.
- Samen met externe partners beschikt de gemeente Harderwijk over een groot aantal communicatienetwerken die verschillende doelgroepen op passende wijze kunnen bereiken. Het advies aan de gemeente Harderwijk is hier optimaal gebruik van te maken voor een doeltreffende communicatie van handelingsperspectieven bij hitte richting de inwoners van Harderwijk.
- Externe partners van de gemeente Harderwijk zijn zich bewust van de relevantie van het thema hitte. Zij signaleren duidelijke knelpunten in de zorg voor kwetsbare doelgroepen als gevolg van de intensiteit en duur van recente hitteperiodes. Hitte is een thema dat leeft in het veld en dat duidelijk aandacht behoeft.
- Externe partners van de gemeente Harderwijk tonen een grote actiebereidheid om negatieve gezondheidseffecten van hittestress tegen te gaan. Zij beschikken over een groot potentieel aan beschikbare handen van zowel professionals als vrijwilligers. Met de juiste scholing zouden zij ingezet kunnen worden om kwetsbare doelgroepen tijdens hitte te ondersteunen en negatieve gezondheidseffecten te voorkomen.
- Het verdient aanbeveling om actief te werken aan de bewustwording van het belang van het thema hitte binnen de verschillende betrokken beleidsdomeinen van de gemeente Harderwijk. Het creëren van voldoende ambtelijk draagvlak lijkt de sleutel te zijn om te komen tot een succesvolle implementatie van het lokaal hitteplan.
- Het verdient aanbeveling om in het lokaal hitteplan duidelijk vast te leggen wie, wanneer, welke verantwoordelijkheid neemt en welke acties onderneemt. Het thema hitte heeft raakvlakken met een grote diversiteit aan beleidsdomeinen. Hieruit volgt logischerwijs de noodzaak van een integrale benadering met een gedeeld eigenaarschap vanuit de verschillende betrokken beleidsdomeinen.
- Het verdient aanbeveling om de opdracht ten aanzien van de uitvoering van het lokale hitteplan vanuit de gemeente Harderwijk richting externe partners te formaliseren. Zo zou het thema Hitte duidelijk geagendeerd kunnen worden bij het opstellen van prestatie afspraken en aanbestedingen.

Noord- en Oost-Gelderland

RAAMWERK COMMUNICATIESTRUCTUUR HITTEPLAN GEMEENTE HARDERWIJK

Dit lokaal hitteplan betreft de implementatie van het Nationaal Hitteplan in de gemeente Harderwijk. Het borduurt voort op handreikingen die het RIVM en GGD Zuid- Holland- Zuid voor het opstellen van een lokaal hitteplan geformuleerd hebben. Er is voor gekozen om in eerste instantie een raamwerk op te zetten om te komen tot een effectieve communicatiestructuur betreffende het lokaal hitteplan en de handelingsperspectieven bij hitte. De afspraken die zijn gemaakt hebben als hoofddoel gezondheidseffecten door hitte te voorkomen (preventie) door duidelijke handelingsperspectieven te communiceren.

Doelen van het lokaal hitteplan van de gemeente Harderwijk zijn:

- Afstemming en het vastleggen van de taken van de verschillende betrokken beleidsvelden binnen de gemeente Harderwijk.
- Afstemming en vastleggen van taken van de verschillende betrokken externe partners van de gemeente Harderwijk.
- Eenduidige en begrijpelijke communicatie op maat naar het algemeen publiek en ketenpartners.
- Overlap in activiteiten ter voorbereiding op, en tijdens periodes van aanhoudende hitte voorkomen.
- Kennisdeling op het gebied van hitte en gezondheid.
- Zorgen dat medewerkers van de verschillende beleidsvelden en externe partners elkaar kunnen vinden, zodat adviezen of acties tijdens een periode van aanhoudende hitte kunnen worden afgestemd.
- Het bevorderen van de zelfredzaamheid van mensen en de samenredzaamheid voor kwetsbare mensen voorbereidend op en tijdens aanhoudende hitte.

Dit hitteplan is een houvast en dient flexibel te worden gehanteerd. De taken zijn niet in detail uitgewerkt en kunnen op de specifieke omstandigheden worden aangepast. Het hitteplan komt niet in de plaats van procedures of draaiboeken van de GGD, Geneeskundige Hulpverlening voor Ongevallen en Rampen (GHOR), gemeente Harderwijk of betrokken ketenpartners. Mocht een hittegolf leiden tot opschaling, bijvoorbeeld omdat door extreem hoge temperaturen of een langdurig aanhoudende periode veel slachtoffers vallen, dan pakken de gemeente Harderwijk, GHOR en GGD dit samen op.

Jaarlijks zal de uitvoering van het hitteplan worden geëvalueerd en het hitteplan worden geactualiseerd.

Noord- en Oost-Gelderland

VERSCHILLENDE FASEN HITTEPLAN GEMEENTE HARDERWIJK

Vorbereidingsfase

- Loopt van maart tot juni
- Actualiseren informatie over hitte, gezondheid en handelingsperspectieven voor algemene publiek en kwetsbare doelgroepen
- Afspraken maken over verspreiden informatie

Voorwaarschuwingfase

- Gaat in op moment dat RIVM voorwaarschuwing stuurt aan de GGD dat er kans is op een periode van 4 of meer dagen met maximumtemperatuur boven de 27°C
- Betrokken partijen bereiden zich voor op periode van aanhoudende hitte door informatie klaar te zetten voor verspreiding

Waarschuwingfase

- Gaat in op moment dat RIVM waarschuwing stuurt dat hittegolf van start is
- Verspreiden informatie over hitte, gezondheid en handelingsperspectieven voor algemene publiek en kwetsbare doelgroepen

Evaluatiefase

- Loopt van september tot december
- Evalueren functioneren lokale hitteplan
- Doorvoeren verbeterpunten

Noord- en Oost-Gelderland

TAKEN PER ORGANISATIE HITTEPLAN HARDERWIJK

Vorbereidingsfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk Beleidsveld	Uitvoerend medewerker (achtervang)	Doelgroep/ Ontvanger
Gemeente Harderwijk	Actualiseren lokaal hitteplan	Coördinatie beleidsveld water en klimaatadaptatie in samenwerking met GGD NOG	Mahatma Geerdink (Dyanne van Summeren)	Medewerkers overige betrokken beleidsvelden Maatschappelijke partners Zorgpartners
	Actualiseren mailinglijst voor doorzetten actueel overzicht informatiematerialen hitte en hittewaarschuwing naar externe partners betreffende beleidsveld	Welzijn en zorg Burgerschap Sport en Gezondheid Maatschappelijke zorg Wonen Water en klimaatadaptatie Afdeling communicatie	E. Homburg (en ...) Guido Beusekom (en...) T. Ufkes (en ...) B. van Putten (en ...) H. Kooistra (en...) M. Geerdink (en D. van Summeren) Bart Bijvank en Samira Qurimi	Maatschappelijke partners en Zorgpartners
	Nieuwsbericht en persbericht schrijven en klaarzetten	Afdeling communicatie	Bart Bijvank en Samira Qurimi	Inwoners Harderwijk
	Actualiseren informatie over hitte en gezondheid op site gemeente	Afdeling communicatie	Bart Bijvank en Samira Qurimi	Inwoners Harderwijk
	Intern hitteprotocol opstellen en communiceren richting medewerkers	Medewerker Arbo en Preventie Afdeling communicatie		Medewerkers gemeente Harderwijk

Noord- en Oost-Gelderland

Vorbereidingsfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk Beleidsveld	Uitvoerend medewerker (achtervang)	Doelgroep/ Ontvanger
	Werkafspraken betreffende uitvoering lokaal hitteplan opstellen met externe partners	Welzijn en zorg Burgerschap Sport en Gezondheid Maatschappelijke zorg Wonen Water en klimaatadaptatie Afdeling communicatie	Nog afstemmen welke beleidsveldmedewerkers dit oppakken	Maatschappelijke partners en Zorgpartners
	Regionaal netwerk in kaart brengen en in stand houden	Welzijn en zorg Burgerschap Sport en Gezondheid Maatschappelijke zorg Wonen Water en klimaatadaptatie Afdeling communicatie	Nog afstemmen welke beleidsveldmedewerkers dit oppakken	Maatschappelijke ketenpartners en Zorgpartners
GGD NOG	Actualiseren lokaal hitteplan	Team Milieu en Gezondheid in samenwerking met gemeente Harderwijk	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Medewerkers overige werkgroepen GGD Maatschappelijke partners Zorgpartners
	Informatie Hitte en Gezondheid op GGD NOG site actualiseren voor algemeen publiek en professionals	Team Milieu en Gezondheid Afdeling communicatie	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Algemene publiek en specifieke doelgroepen

Noord- en Oost-Gelderland

Vorbereidingsfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk Beleidsveld	Uitvoerend medewerker (achtervang)	Doelgroep/ Ontvanger
	(informatiematerialen in ontwikkeling, links volgen)		communicatie@ggdnog.nl	
	Nieuwsbericht en persbericht schrijven en klaarzetten	Team Milieu en Gezondheid Afdeling Communicatie	communicatie@ggdnog.nl	Regionale media
	Interne mailinglijst actualiseren voor doorzetten hittewaarschuwing en informatie materialen	Team Milieu en Gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Toezichthouders kinderopvang, Gezonde schooladviseurs Team Via (bemoeizorg)
	Reminder sturen of actuele mailinglijst voor doorzetten hittewaarschuwing en informatie materialen geactualiseerd is bij coördinator lokaal hitteplan gemeente Harderwijk	Team Milieu en Gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Gemeente Harderwijk
GHOR	Beoordelen/ tegenlezen actuele versie lokaal hitteplan	Beleidsmedewerker GHOR	ghor@vnog.nl ghor_advisering@vnog.nl	GHOR GGD NOG Gemeente Harderwijk
	Gemeenten adviseren over maatregelen bij evenementen en hitte (i.k.v. vergunningverlening) – doorlopen	Evenementenadvisering GHOR	ghor@vnog.nl ghor_advisering@vnog.nl	Gemeente Harderwijk

Noord- en Oost-Gelderland

Vorbereidingsfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk Beleidsveld	Uitvoerend medewerker (achtervang)	Doelgroep/ Ontvanger
	de taak			
Maatschappelijke organisaties	Intern hitteprotocol opstellen en communiceren richting medewerkers	Arbo en Preventie Afdeling Communicatie Aandachtsfunctionaris Hitte	ZorgDat- Carla Venema Careander- Bert Brouwer Icare - Lourien Meulenbelt Znwv- Hessel Lodder CJG - Renee Siderius De zeven akkers - nog geen contact Tactus Uwoon / Omnia	Medewerkers en vrijwilligers

Taken in de Voorwaarschuwingfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk beleidsveld	Uitvoerend medewerker	Doelgroep/ ontvanger
Gemeente Harderwijk	Voorwaarschuwing doorsturen naar verantwoordelijke beleidsvelden	Beleidsveld water en klimaatadaptatie	M. Geerdink (en D. van Summeren)	Verantwoordelijke beleidsvelden gemeente Harderwijk Welzijn en zorg Sport en Gezondheid

Noord- en Oost-Gelderland

Taken in de Voorwaarschuwingfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk beleidsveld	Uitvoerend medewerker	Doelgroep/ ontvanger
				Maatschappelijke zorg Wonen Afdeling communicatie
	Voorwaarschuwing doorsturen naar externe partners	Welzijn en zorg Burgerschap Sport en Gezondheid Maatschappelijke zorg Wonen Water en klimaatadaptatie Afdeling communicatie	E. Homburg (en ...) G. Beusekom (en ...) T. Ufkes (en ...) B. van Putten (en ...) H. Kooistra (en...) M. Geerdink (en D. van Summeren) Bart Bijvank en Samira Qurimi	Maatschappelijke partners en Zorgpartners
	Nieuwsbericht en persbericht alvast klaarzetten voor mogelijke publicatie	Afdeling communicatie	Bart Bijvank en Samira Qurimi	Lokale media
GGD NOG	Voorwaarschuwing doorsturen naar coördinator Hitteplan Gemeente Harderwijk	Team milieu en gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Gemeente Harderwijk
	Voorwaarschuwing doorsturen naar GHOR	Team milieu en gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	GHOR

Noord- en Oost-Gelderland

Taken in de Voorwaarschuwingfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk beleidsveld	Uitvoerend medewerker	Doelgroep/ ontvanger
	Nieuwsbericht en persbericht doorzetten naar afdeling communicatie ter voorbereiding publicatie	Team milieu en gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Lokale media
	Via interne mailinglijst voorwaarschuwing doorzetten naar betrokken werkgroepen GGD	Team Milieu en Gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Toezichthouders kinderopvang, Gezonde schooladviseurs Team Via (bemoeizorg)
GHOR	Aanvullende maatregelen op draaiboek en extreem weer scenario kenbaar maken aan gemeenten en organisatoren	Evenementenadvisering GHOR	ghor@vnog.nl ghor_advisering@vnog.nl	Gemeenten/ vergunningverleners Organisatoren evenementen

Noord- en Oost-Gelderland

Taken in de Voorwaarschuwingfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk beleidsveld	Uitvoerend medewerker	Doelgroep/ ontvanger
Zorgorganisaties en maatschappelijke organisaties	Medewerkers en vrijwilligers informeren over verwachte hittegolf en hitteprotocol	Arbo en preventie Afdeling communicatie Aandachtsfunctionaris Hitte	ZorgDat- Carla Venema Careander- Bert Brouwer Icare - Lourien Meulenbelt Znwv- Hessel Lodder CJG - Renee Siderius De zeven akkers - nog geen contact Tactus Uwoon / Omnia	Medewerkers en vrijwilligers
	Cliënten, mantelzorgers en doelgroepen informeren over verwachte hittegolf en te treffen voorbereidingen	Nog afstemmen	Nog afstemmen	Cliënten, mantelzorgers en doelgroepen
	Werkplanning en inzet medewerkers en vrijwilligers aanpassen aan verwachte hittegolf	Nog afstemmen	Nog afstemmen	Medewerkers en vrijwilligers

Noord- en Oost-Gelderland

Taken in de waarschuwingsfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk beleidsveld	Uitvoerend medewerker	Doelgroep/ ontvanger
Gemeente Harderwijk	Waarschuwing doorsturen naar verantwoordelijke beleidsvelden	Beleidsveld water en klimaatadaptatie	M. Geerdink (en D. van Summeren)	Verantwoordelijke beleidsvelden gemeente Harderwijk Welzijn en zorg Burgerschap Sport en Gezondheid Maatschappelijke zorg Wonen Afdeling communicatie
	Waarschuwing doorsturen naar externe partners	Welzijn en zorg Burgerschap Sport en Gezondheid Maatschappelijke zorg Wonen Water en klimaatadaptatie Afdeling communicatie	E. Homburg (en ...) G. Beusekom (en ...) T. Ufkes (en ...) B. van Putten (en ...) H. Kooistra (en...) M. Geerdink (en D. van Summeren) Bart Bijvank en Samira Qurimi	Maatschappelijke partners en Zorgpartners
	Nieuwsbericht en persbericht verspreiden	Afdeling communicatie	Bart Bijvank en Samira Qurimi	Lokale media
GGD NOG	Waarschuwing doorsturen naar coördinator Hitteplan Gemeente Harderwijk	Team milieu en gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Gemeente Harderwijk
	Waarschuwing doorsturen naar GHOR	Team milieu en gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl)	GHOR

Noord- en Oost-Gelderland

Taken in de waarschuwingsfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk beleidsveld	Uitvoerend medewerker	Doelgroep/ ontvanger
			Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	
	Afdeling communicatie vragen nieuwsbericht en persbericht te versturen	Team Milieu en Gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Lokale media/ algemene publiek
	Via interne mailinglijst voorwaarschuwing doorzetten naar betrokken werkgroepen GGD	Team Milieu en Gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Toezichthouders kinderopvang, Gezonde schooladviseurs Team Via (bemoeizorg)
	Beantwoording vragen algemene publiek	Team Milieu en Gezondheid	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl) samen met communicatie@ggdnog.nl	Algemene publiek
GHOR	Advisering op aanvraag bij A en B evenementen. Bij C evenementen toezicht op effect genomen maatregelen.	Coördinator GHOR	ghor@vnog.nl ghor_advisering@vnog.nl	Gemeenten, organisatoren evenementen

Noord- en Oost-Gelderland

Taken in de waarschuwingsfase				
Organisatie	Taken	Verantwoordelijk beleidsveld	Uitvoerend medewerker	Doelgroep/ ontvanger
Maatschappelijke organisaties en zorgorganisaties	Medewerkers informeren over hitte waarschuwing	Nog afstemmen	ZorgDat- Carla Venema Careander- Bert Brouwer Icare - Lourien Meulenbelt Znww- Hessel Lodder CJG - Renee Siderius De zeven akkers - nog geen contact Tactus Uwoon / Omnia	Medewerkers en vrijwilligers
	Kwetsbare cliënten en mantelzorgers informeren over hitte-golf	Nog afstemmen	Nog afstemmen	Cliënten, mantelzorgers en doelgroepen
	Uitvoeren gemaakte werkafspraken	Nog afstemmen	Nog afstemmen	Medewerkers, mantelzorgers en vrijwilligers

Noord- en Oost-Gelderland

TAKEN IN DE EVALUATIEFASE (NAJAAR- WINTER)

Organisatie	Taken	Verantwoordelijk beleidsveld	Uitvoerend medewerker	Ontvanger/ Doelgroep
Gemeente Harderwijk	Evalueren ervaringen uitvoering lokaal hitteplan	Coördinatie beleidsveld water en klimaatadaptatie in samenwerking met GGD NOG	Mahatma Geerdink (Dyanne van Summeren)	Medewerkers overige betrokken beleidsvelden Maatschappelijke partners Zorgpartners
GGD NOG	Evalueren ervaringen uitvoering lokaal hitteplan	Team Milieu en Gezondheid in samenwerking met gemeente Harderwijk	Nienke Van der Wal (n.vanderwal@ggdnog.nl) Carla Beekhuizen (c.beekhuizen@ggdnog.nl)	Medewerkers overige betrokken beleidsvelden Maatschappelijke partners Zorgpartners
GHOR	Evalueren ervaringen uitvoering lokaal hitteplan	Nog afstemmen	Nog afstemmen	Gemeenten, organisatoren evenementen
Maatschappelijke organisaties en Zorgorganisaties	Intern evalueren ervaringen uitvoering lokaal hitteplan	Nog afstemmen	ZorgDat- Carla Venema Careander- Bert Brouwer Icare - Lourien Meulenbelt Znwv- Hessel Lodder CJG - Renee Siderius De zeven akkers - nog geen contact Tactus Uwoon / Omnia	Medewerkers, vrijwilligers, doelgroepen

Noord- en Oost-Gelderland

Tips bij Hitte

Lees wat je kunt doen om koel te blijven in een warme periode. Zorg goed voor jezelf én voor anderen voor wie dit misschien lastig is, zoals ouderen, zieken en/of jonge kinderen. Vermijd direct in de zon zitten of bewegen, zeker midden op de dag. Let ook extra op als het warmer is dan 25 °C. Zo voorkom je zonnebrand en ziekte door de hitte.

VÓÓR DE HITTEGOLF

Neem vooraf maatregelen:

- zorg voor zonwering
- zorg voor verkoelende kleding van katoen of linnen
- zorg voor een ventilator / airco

TIJDENS DE HITTE

Zorg dat je altijd water bij je hebt.

Volg de weersverwachtingen.

Smeer je op tijd in als je de zon niet kunt vermijden.

HOUD JEZELF KOEL

Draag een zonnebril en een hoed of pet.

Leg een vochtige doek in je nek of neem een koele douche of voetenbad.

Kies voor lichte en luchtige kleding van katoen of linnen.

Kies voor sporten en buitenspelen een koeler moment op de dag uit.

Zoek een plek in de schaduw of ga naar een koele publieke ruimte.

DRINK VOLDOENDE

Drink voldoende water. Ongeveer een glas per uur (ook als je geen dorst hebt).

Drink vooral WATER. af en toe koffie of thee kan ook. Drink **GEEN** alcohol. alcohol zorgt voor uitdroging

Kleurt je urine **DONKER**? Drink meer!

HOUD JE WONING KOEL

Zorg voor schaduw rondom het huis. Denk voor schaduw aan bomen, parasols en/of schaduwdoeken.
Groen houdt minder warmte vast dan stenen.

Benut je zonwering maximaal. Zorg dat zonwering omlaag is en de gordijnen gesloten zijn voordat de zon op het huis staat. Houd alles dicht zolang de zon schijnt.

Zet je ramen en deuren open zolang het buiten koeler is dan binnen. Zorg dat de koele lucht zich kan verplaatsen, bijvoorbeeld met een ventilator

(Ver)bouw je woning hittebestendig. Zorg voor goede isolatie, bedek een plat dak met sedumplantjes of ander groen, of zorg voor lichte dakbedekking.

ZORG VOOR ANDEREN

Zorg voor anderen voor wie dit misschien lastig is, zoals ouderen of zieken, en/of jonge kinderen.

Zorg dat iemand anders langsgaat wanneer je zelf niet kunt.

Een zonnesteek kan gevaarlijk zijn. Bel 112 als iemand

- steeds overgeeft
- of in de war is
- of is flauwegevallen en na 2 minuten nog niet wakker is.

Zon in overvloed? Verzorg je zelf en anderen goed!
Kijk voor meer informatie op de website van [GGD Leefomgeving](https://www.ggd-leefomgeving.nl)

23

Tips bij Hitte - voor ouderen

Bent u op leeftijd? Dan heeft u meer kans op schade aan uw gezondheid door hitte. Dit heeft verschillende oorzaken. Zo neemt het dorstgevoel af met de leeftijd en maakt uw lichaam warmte minder goed kwijt. Ook kan het zijn dat uw lichaam minder reserve heeft om gevolgen van uitdroging en oververhitting op te vangen. Sommige medicijnen hebben ook invloed. Lees hier wat u kunt doen om in een warme periode koel te blijven en schade aan uw gezondheid te voorkomen.

Vraag of accepteer aangeboden hulp als dat nodig is om onderstaande adviezen op te kunnen volgen.

VOORAFGAAND AAN DE HITTE

Zorg voor lichte en luchtige kleding van katoen of linnen.

Zorg ervoor dat u producten in huis heeft die zorgen voor verkoeling? Bijvoorbeeld een voetenbad (teiltje) of ventilator.

Sommige medicijnen hebben invloed op uw lichaamstemperatuur of vochtafvoer. Houd hier rekening mee. Weet wat u gebruikt.

Zorg voor een zonnebril en een hoed of pet en zonnebrand in huis.

TUDENS DE HITTE

Draag een zonnebril en een hoed of pet. Smeer u goed in met zonnebrandcrème als u de zon niet kunt vermijden.

Kies een koel moment op de dag om naar buiten te gaan. Neem een flesje water mee.

Draag lichte, luchtige kleding. Voorkom rechtstreekse straling van de zon op uw huid.

Vermijd de zon. Blijf in de schaduw. Te warm in huis? Ga naar een koele openbare ruimte zoals buurthuis of bibliotheek.

DRINK VOLDOENDE

Drink voldoende water. Ongeveer een glas per uur. Ook als u geen dorst heeft!

Houd bij hoeveel u gedronken heeft. Gebruik zo nodig een checklist.

Bent u minder mobiel? Zorg dat een kan water binnen handbereik staat.

Drink vooral water. Drink geen alcohol. Alcohol zorgt voor uitdroging.

HOUD UW WONING KOEL

Benut uw zonwering maximaal. Warmte die buiten blijft heeft u niet kwijt te raken. Zorg voor zonwering aan de buitenzijde van uw huis en doe deze omlaag voordat de zon op het huis staat. Sluit zo nodig de gordijnen. Houd alles dicht zolang de zon schijnt.

Regel hulp om uw woning koel te houden als u dit niet zelf kunt.

Zet uw ramen en deuren open zolang het buiten koeler is dan binnen. Zorg dat de koele lucht zich kan verplaatsen, bijvoorbeeld met een ventilator.

PRAKTISCHE TIPS

Kleurt uw urine donker? Drink meer! Ook als u geen dorst heeft.

Te warm voor uw wandeling buiten? Blijf in beweging. Doe in huis kracht- en lenigheids oefeningen die u zelf rustig en veilig kunt doen.

Eet vezelrijk met genoeg volkoren producten en groente en fruit. Dit helpt harde ontlasting te voorkomen.

Voorkom vallen. Bij hitte kunt u eerder onvast ter been zijn. Kom rustig overeind. Blijf eerst een moment zitten en ga daarna een moment staan voordat u begint met lopen.

Zon in overvloed? Verzorg je zelf en anderen goed!
Kijk voor meer informatie op de website van [GGD Leefomgeving](https://www.ggd-leefomgeving.nl)

Tips bij Hitte - Sport 'cool' op warme dagen

Lees wat je kunt doen om koel te blijven in een warme periode. Als je gaat sporten is het belangrijk extra (voorzorgs)maatregelen te nemen. Vermijd sporten op het heetst van de dag. Let extra op als het warmer is dan 25 °C.

Zorg dat je altijd water bij je hebt.

Volg de weersverwachtingen.

Smeer je in met zonnebrandcrème als je de zon niet kunt vermijden.

Sommige medicijnen hebben invloed op je lichaamstemperatuur of vochtafvoer. Houd hier rekening mee.

WEES VOORBEREID

HOUD JEZELF KOEL

Draag een zonnebril en pet. Kies voor lichte ventilerende en zweetafvoerende sportkleding. Neem droge kleding mee.

Ga sporten op een koeler moment van de dag.

Sport minder lang en minder intensief. Bouw rustig op en neem pauzes tussendoor.

Kies een koele ondergrond en plaats. Sport in de schaduw of binnen.

Drink voldoende water, ongeveer een liter per uur

Wissel water en (isotone) sportdrink af bij langdurig sporten.

Drink VOOR, TIJDENS en NA het sporten. Neem voldoende rust- en drinkpauzes.

Kleurt je urine DONKER? Drink meer!

DRINK VOLDOENDE

ZORG VOOR JEZELF EN ANDEREN

Wees alert en luister naar je lichaam. Ken je grenzen en stop op tijd!

Ooit problemen gehad bij hitte? Dan heb je kans op herhaling. Wees extra alert!

Een zonnesteek of hitteberoerte kan gevaarlijk zijn. Bel 112 als iemand:

- steeds overgeeft
- in de war is
- is flauwgevallen en na 2 minuten nog niet wakker is.

Zon in overvloed? Verzorg je zelf en anderen goed!
Kijk voor meer informatie op de website van [GGD Leeuwarden](https://www.ggd-leeuwarden.nl).

Tips bij Hitte - voor (jonge) kinderen

Jonge kinderen zijn kwetsbaar bij een hittegolf. Zij kunnen zichzelf nog niet goed beschermen tegen hitte en kunnen eerder uitdrogen of oververhit raken. Kijk hieronder wat je kunt doen om je kind te beschermen. Let extra op als het warmer is dan 25 graden.

VÓÓR DE HITTEGOLF

- zorg voor zonwering
- zorg voor koele en beschermende kleding, hoed/pet en zonnebril
- koop alvast zonnebrandcrème
- zorg zo nodig voor een ventilator of airco

TIJDENS DE HITTE

Zorg dat je altijd water bij je hebt.

Zorg dat jij en je kind een zonnebril (met 100% UV bescherming) en hoed of pet dragen.

Smeer je kind in met een zonnebrandcrème van minimaal factor 30. Ook met kleding aan en in de schaduw kunnen jullie verbranden.

WEE'S VOORBEREID

ZORG VOOR KOELTE

Kies voor lichte en luchtige kleding van katoen of linnen. Bedek zoveel mogelijk huid.

Kies een koel moment op de dag om naar buiten te gaan. Voor 12.00 uur of na 18.00 uur.

Een badje en spelletjes met water geven koelte en plezier. Houd altijd toezicht als je kind in een badje zit.

Thuis te warm? Zoek een plek in de schaduw of ga naar een koele publieke ruimte zoals buurthuis of bibliotheek.

DRINK VOLDENDE

Bied je kind ieder uur wat te drinken aan en drink dan zelf ook iets.

Bied vooral extra water aan in plaats van suikerhoudende dranken.

Controleer of de luiers van je kind nat zijn en of het huilt met tranen. Geen tranen en/of minder dan 3 natte luiers? Biedt meer drinken aan!

Fruit bevat veel vocht. Maak er iets van en biedt dit aan als fruihapje. Ook lekker voor jezelf om koel te blijven!

HOUD JE WONING KOEL

Zorg voor schaduw rondom het huis. Denk voor schaduw aan bomen, parasols en/of schaduwdoeken.

Benut je zonwering maximaal. Zorg dat zonwering omlaag is en de gordijnen gesloten zijn voordat de zon op het huis staat. Houd alles dicht zolang de zon schijnt. Plaats zonwering het liefst aan de buitenkant van je huis.

Zet je ramen en deuren open als het buiten koeler is dan binnen. Zorg dat de koele lucht zich kan verplaatsen, bijvoorbeeld met een ventilator.

Slaapkamer te warm? Laat je kind op een koelere plek in slaap vallen. Til je kind in bed zodra het koel genoeg is.

Je kind kan een zonnesteek oplopen als het te lang zonder bescherming in de zon speelt. Bij een zonnesteek raken de hersenen 'oververhit'. Als je denkt dat je kind een zonnesteek heeft, breng het dan naar een koele plaats en spoel het gezicht en de polsen af met koud water. Als het niet snel beter gaat, ga dan naar de huisarts. Neem ook contact op met de huisarts als je denkt dat je kind uitdroogt.

Zon in overvloed? Verzorg je zelf en anderen goed!
 Kijk voor meer informatie op de website van [GGD.Leeftomgeving](http://GGD.Leeftomgeving.nl) en Opvoeden.nl

26

Noord- en Oost-Gelderland

Bijlage

VERSLAGEN INTERVIEWS GEMEENTE EN DOELGROEPEN

Noord- en Oost-Gelderland

VERSLAG INTERVIEWS INTERNE STAKEHOLDERS GEMEENTE HARDERWIJK

1. Welke maatregelen worden er nu al in uw gemeente genomen in periode van (extreme) hitte?

Gemeente Harderwijk heeft afgelopen jaren in samenwerking met de WUR in verschillende werkateliers het onderwerp Hitte goed op de kaart gezet. In het ruimtelijk domein is Harderwijk regionaal gezien koploper als het gaat om het treffen van preventieve maatregelen om hittestress tegen te gaan. Er zijn verschillende oases in de binnenstad aangelegd voorzien van bomen, bankjes en watertappunten. Het streven is dat voor alle bewoners een koelteplek bereikbaar is binnen een afstand van 300 m. Dit streven is ook vastgelegd als prestatie indicator. Daarnaast zijn er boomplantacties geweest en zijn geveltuintjes aangelegd om hittestress te verminderen.

Intern heeft binnen en tussen de verschillende beleidsdomeinen geen terugkoppeling kunnen plaatsvinden over genomen maatregelen en uitgezette vervolgacties met betrekking tot het onderwerp hitte. Dit is vooral te wijten aan drukte en was eigenlijk wel gewenst. Mede door het vertrek van de collega en trainees belast met dit onderwerp binnen het domein Welzijn is de opgedane kennis weer uit het interne geheugen verdwenen. Er bestaat geen overzicht van acties vanuit de verschillende domeinen in perioden van hitte.

2. Vindt er vanuit uw gemeente communicatie plaats richting specifieke kwetsbare doelgroepen? Zo ja, hoe werkt dat nu (vanuit het betreffende beleidsveld)? Bent u bekend met de toolkit hitte van het RIVM? Zo ja, worden hiervan ook al materialen gebruikt?

Vanuit de afdeling communicatie is berichtgeving over hitte verzorgd. Hierbij werd vooral zelfstandig geacteerd naar aanleiding van afgegeven persberichten. Het is binnen de gemeente gebruikelijk om zoveel mogelijk gebruik te maken van gestandaardiseerd, al ontwikkeld foldermateriaal. Het is dus goed mogelijk dat gebruik gemaakt is van de RIVM toolkit Hitte. Zeker is dit niet.

3. Hoe verloopt de communicatie/ afstemming binnen de gemeente m.b.t. de huidige maatregelen?

Momenteel bestaat nog geen concreet communicatieprotocol betreffende het hitteplan waarin is opgenomen wie, wat, wanneer in gang zet. Dit geldt zowel voor de interne communicatie als ook voor de communicatie richting externe partners.

Opstellen hitteplan

4. Wat zou er naar uw idee in een hitteplan moeten worden opgenomen?

In het hitteplan dient duidelijk naar voren te komen welke rol gemeente Harderwijk gaat nemen. De opdracht die in eerste instantie voorligt, is het opstellen van een duidelijke communicatiestructuur. Hierin dient vastgelegd te worden welke functionaris van welk beleidsveld wanneer welke verantwoordelijkheid neemt en welke acties uitzet. Voor de borging is achtervang binnen hetzelfde beleidsveld wenselijk. Dit voorkomt dat de hitte waarschuwing verloren gaat en dat het

Noord- en Oost-Gelderland

signaal de doelgroep ook daadwerkelijk bereikt, ook in geval van afwezigheid of vakantie van de betreffende functionaris.

Slechts één van de deelnemers aan het interview verwacht geen meerwaarde van het opzetten van een duidelijke communicatiestructuur en voorlichting wat betreft het hitteplan. De overige respondenten erkennen de meerwaarde van een goede informatievoorziening en zien ook mogelijkheden om deze informatie binnen de eigen netwerken door te zetten.

Het advies is om de communicatie vooral te richten op de bewustwording van bewoners over het onderwerp hitte en hun concrete handelingsperspectieven te bieden. Hoe kan iemand zijn of haar gedrag aanpassen tijdens hitte en hoe sluiten de adviezen zo goed mogelijk aan bij de doelgroepen?

Meermaals wordt benadrukt dat het belangrijk is goed aan te sluiten bij de wensen en mogelijkheden van ontvangers en te waken voor betutteling of goedbedoelde maar ongewenste adviezen. Hierdoor kunnen mensen afhaken en gaat de boodschap verloren. Ook is aandacht gewenst voor het begrijpelijk aanbieden van de beschikbare communicatiematerialen voor kwetsbare groepen die bijvoorbeeld de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn of onvoldoende leesvaardigheden hebben. Zo kent Harderwijk een grote groep inwoners van Turkse, Marokkaanse en Eritrese afkomst.

Naast het voldoende aansluiten bij bewoners en het zorgdragen dat het informatiemateriaal voor iedereen goed begrijpelijk is, wordt ook aandacht gevraagd voor tijdigheid van het doorgeven van het afgegeven signaal dat een hitteperiode nadert. Het voorbereiden en aanleveren van artikelen en nieuwsberichten voor traditionele media als huis aan huisbladen vergt al gauw een week tijd.

Het identificeren van knelpuntlocaties binnen het ruimtelijk domein (openbaar) en het woondomein (privé) zal op termijn een volgend hoofdstuk binnen het hitteplan kunnen worden. Het inzichtelijk maken waar kwetsbare groepen in de wijken zich bevinden wordt zeer wenselijk geacht om medewerkers binnen het beleidsveld welzijn- en gezondheid te faciliteren om gerichte preventieve maatregelen met betrokken partners te kunnen treffen.

Daarnaast zal in overleg met de veiligheidsregio een apart hoofdstuk binnen het hitteplan opgesteld kunnen worden om de risico's in de openbare ruimte qua infrastructurele en vitale voorzieningen te inventariseren. Dit valt buiten het bestek van deze opdracht, maar vormt wel een aanbeveling voor nadere uitwerking.

5. Wie zouden er volgens u betrokken moeten zijn bij het opstellen van een hitteplan?

Momenteel is nog niet duidelijk bij welke functionaris binnen welk beleidsveld het onderwerp hitte belegd is. Dit moet nog opgepakt worden met leidinggevendenden. Binnen de afdelingen kan voldoende aandacht besteed worden om bewustzijn van het belang van het onderwerp te creëren en te zorgen voor voldoende draagvlak.

Noord- en Oost-Gelderland

Hierbij speelt het feit dat het opstellen van dit hitteplan vooral een bestuursopdracht betreft, het proces intern parten. Bij een deel van de deelnemers aan het interview leeft het gevoel dat hitte een van bovenaf opgelegd thema is dat er ook nog bij komt. Het opstellen van het hitteplan wordt slechts als een formaliteit gezien. Enerzijds houdt de vraag of dit thema daadwerkelijk in het veld speelt meerdere geïnterviewden bezig, anderzijds heeft een deel van de ondervraagden ook in eigen persoonlijke levenssfeer de impact van hitte op het welzijn en welbevinden al wel degelijk ondervonden.

Vooralsnog spreken alle deelnemers aan het interview, op één persoon na, de bereidheid uit tot een gedeeld eigenaarschap betreffende de communicatiestructuur van het hitteplan. Hierbij wordt het wenselijk geacht dat alle verschillende betrokken beleidsdomeinen vertegenwoordigd worden door een functionaris. De meeste kansen worden wel duidelijk gezien voor het domein Samenleving, beleidsveld Welzijn.

Er wordt gesignaleerd dat de verantwoordelijkheid voor een goede communicatie betreffende het hitteplan richting burgers niet alleen bij de afdeling communicatie ligt. Het algemene beleid binnen de gemeente Harderwijk is dat de verschillende beleidsvelden zelf de communicatie richting hun netwerken verzorgen en op hen afstemmen. Indien gewenst kan meegedacht worden in het personaliseren van de boodschap voor de doelgroepen en ondersteuning geboden worden vanuit de afdeling communicatie van de gemeente Harderwijk. Er is behoefte aan reeds beschikbaar materiaal voor de verschillende doelgroepen dat doorgezet kan worden in de eigen netwerken.

Belangrijk is dat vanuit de verschillende beleidsdomeinen wordt aangegeven dat niet alleen de voorliggende opgave wat betreft het hitteplan, maar ook andere opgaves zoals de uitvoering van het Nationaal Preventieakkoord, samenwerking tussen de ruimtelijke en sociale domeinen vragen. Aan de voorliggende opgaves kan alleen voldaan worden door actief samenwerking op te zoeken. Richting toekomst wordt het van belang geacht dat het ruimtelijk domein en het gezondheidsdomein elkaar actief blijven opzoeken om samen slagkracht te genereren.

Een breed gedeelde zorg is of er ook daadwerkelijk voldoende ruimte en middelen beschikbaar gesteld zullen worden voor het uitvoeren en realiseren van het hitteplan.

Aanvullende maatregelen

6. Welke kansen en rollen ziet u voor uw eigen beleidsdomein om schadelijke gezondheidseffecten van hitte tegen te gaan en handelingsperspectieven te communiceren richting doelgroepen?

De al getroffen maatregelen in Harderwijk op het gebied van ruimtelijke ordening en hittepreventie zijn hierboven reeds beschreven. Momenteel zijn functionele eisen of eisen op detailniveau waar het hitte aangaat nog niet geborgd bij uitvragen betreffende bijvoorbeeld nieuwbouwwijken. De heersende gedachte was dat hier juridisch geen speelruimte voor bestond. Volgens de laatste inzichten blijken er echter juridisch gezien wel degelijk insteekmogelijkheden te

Noord- en Oost-Gelderland

bestaan om voorwaarden met het oog op preventie van hittestress te formuleren. Deze mogelijkheden worden momenteel in kaart gebracht.

Indien signalen komen vanuit de welzijnstak dat dit wel wenselijk is, zouden via het beleidsveld Wonen prestatieafspraken opgesteld kunnen worden met sociale woningbouwverenigingen. Ook hiervoor is het wenselijk elkaar dus vooral op te zoeken.

Naast het opzetten van de communicatiestructuur voor het hitteplan zoals dat nu voorligt, zijn er eerste plannen om het oude kazernegebouw om te bouwen naar een duurzaamheidscentrum. Mogelijk dat in de toekomst als dit verder vorm krijgt van hieruit activiteiten met betrekking tot het onderwerp hitte voor het publiek georganiseerd zouden kunnen worden.

De kansen voor het beleidsveld Welzijn liggen vooral op het vlak van monitoring en signalering, juist ook vanwege bezoekwerk en opbouwwerk. Daarnaast worden mogelijkheden gezien om bij te dragen aan de preventie van schadelijke gezondheidseffecten door ook in de wijken handelingsperspectieven gericht te communiceren zodat bewoners zich bewust worden van wat ze zelf aan hun gedrag kunnen veranderen ten tijde van hitte. Momenteel is hitte geen onderdeel waar aandacht voor wordt gevraagd bij aanbestedingen die vanuit de gemeente richtingen externe partners worden gedaan.

Vanuit het beleidsveld Gezondheid zou communicatiemateriaal doorgezet kunnen worden naar verdere partners in de keten. Denk aan informatie over sport en hitte voor sportverenigingen of school en hitte voor scholen die Gezonde School partner zijn. Momenteel wordt regionaal het gezondheidsbeleid voor de samenwerkende gemeenten op de Noord-Veluwe opgesteld. Hierin zou hitte als onderwerp opgenomen kunnen worden.

Berichtgeving en communicatie zijn belangrijk maar op zichzelf niet voldoende om opvolging van de handelingsperspectieven te bereiken. Voor de gemeenten Harderwijk, Ermelo en Zeewolde kan door de afdeling communicatie zeker algemene communicatie betreffende hitte verzorgen. Zeewolde maakt momenteel overigens nog geen deel uit van de samenwerkende gemeenten. Op verzoek van de verschillende beleidsafdelingen kan de berichtgeving ook afgestemd worden op specifieke doelgroepen. Naast gebruik van sociale media, de site van de gemeente Harderwijk en berichtgeving in de huis-aan-huisbladen kan ook berichtgeving via het Intranet Hi5 verspreid worden. Hiermee worden voor de 3 gemeenten samen 1000 werknemers bereikt.

Vanuit het beleidsveld maatschappelijke zorg wordt vooralsnog de noodzaak niet gevoeld om actief bij te dragen vanuit de gemeente Harderwijk. Wel wordt erkend dat hitte richting toekomst waarschijnlijk een belangrijke rol gaat spelen. Het gevoel bestaat dat dit net als bij het winterprotocol prima bij autonome uitvoeringsorganisaties als de GGD en organisaties als Iriszorg en de Ontmoeting belegd kan worden. Aan inmenging vanuit de gemeente wordt geen prioriteit gegeven.

7. Wie van uw externe partners spelen of kunnen binnen uw gemeente een belangrijke rol spelen bij de communicatie en uitvoering van het hitteplan?

Noord- en Oost-Gelderland

Externe partners die hierbij een rol kunnen spelen zijn: de wijkmanagers als vooruitgeschoven post van de gemeente in de wijken, het regionaal overleg Noord-Veluwe, organisaties werkzaam binnen de verslavingszorg en maatschappelijke opvang, welzijnsorganisaties, thuiszorgorganisaties, duurzaamheidsorganisaties, het netwerk Veluwe Gezond, de GGD, RIVM en Pharos en ook Ga Harderwijk.

Ondersteuning

8. Op welke manier zou u ondersteund willen worden bij de uitvoering van het hitteplan? (Denk aan informatie, opzetten communicatiestructuur, communicatiemateriaal, scholing e.d.)

Deze vraag komt vroeg gezien het moment van het proces. Het antwoord op deze vraag zal zich nog verder uitkristalliseren komende periode. In eerste instantie heeft ondersteuning bij het opstellen van een duidelijke communicatiestructuur met duidelijke taakverdeling prioriteit. Ook een overzicht van reeds ontwikkelde communicatiematerialen die beschikbaar gesteld kunnen worden heeft prioriteit. Van belang is dat hierbij gedifferentieerd wordt welke informatie gebruikt kan worden voor welke kwetsbare doelgroepen en op welke manier deze informatie effectief verstrekt kan worden.

Ondersteuning van het zorg- en welzijnsdomein met informatie en data over de verdeling van kwetsbare groepen op wijkniveau lijkt waardevol om gerichte interventies in te kunnen zetten. Hierbij wordt specifiek de wijk Stadsdennen als aandachtswijk genoemd omdat deze wijk veel bewoners kent met een lage sociaaleconomische status en een relatief groot aandeel kwetsbare ouderen. Delen van de wijk Stadsdennen warmen tijdens hittegolven ook relatief sterk op in vergelijking met de meeste andere wijken in Harderwijk. De warmte blijft hier vervolgens in de nachten lang hangen.

Noord- en Oost-Gelderland

VERSLAG INTERVIEWS EXTERNE STAKEHOLDERS GEMEENTE HARDERWIJK

1. Werkt uw organisatie met een hitteprotocol? Wat zijn de ervaringen van uw medewerkers ten tijde van de doorgemaakte hittegolven afgelopen jaar? Welke maatregelen worden al genomen ten tijde van hitte?

Twee van de meewerkende organisaties beschikken over een hitteprotocol. Binnen de ene organisatie is dit gericht op het welzijn van medewerkers, binnen de andere organisatie betreft het een hitteprotocol gericht op aanpassingen in de zorg voor cliënten. Een derde organisatie geeft aan dat een gestructureerd hitteprotocol nog niet bestaat, maar ziet hier zeker de meerwaarde van in.

De implementatie en borging van de bestaande hitteprotocollen verdienen nog aandacht. Medewerkers en cliënten worden momenteel niet gestructureerd geïnformeerd over het bestaan van de hitteprotocollen. Meerwaarde wordt gezien in het aanstellen van een aandachtsfunctionaris die specifiek het thema Hitte ook binnen de eigen organisatie actief op de kaart kan zetten. Daarnaast wordt gewezen op de rol die communicatiemedewerkers en medewerkers van de afdeling Arbo en preventie zouden kunnen vervullen.

In de bestaande hitteprotocollen zijn algemene tips en handelingsperspectieven bij hitte van het RIVM opgenomen. In de praktijk zijn deze algemene adviezen behoudens extra water drinken in de werksituatie niet goed op te volgen. Er bestaat een sterke behoefte aan concretere voorlichting en handvaten ten aanzien van vroeg signalering van schadelijke gezondheidseffecten van hitte stress en concrete handvaten in de uitvoering van de zorg om juist meer preventief te kunnen acteren.

Concrete handvaten in het hitteprotocol voor wanneer aanpassingen in de uitvoering van het werk en de dienstroosters horen plaats te vinden zijn hard nodig. Het werk is fysiek zwaar en tijdens een hittegolf kunnen de medewerkers zichzelf niet in acht nemen. De tijden van de geleverde zorg zijn vaak niet aan te passen aan de hitte en het werk moet toch gebeuren. Het binnenklimaat in woningen of woonvoorzieningen van cliënten is vaak heet. Medewerkers willen wel ventileren en ramen openzetten maar dan wordt terecht gevraagd wie de ramen later weer dicht gaat doen.

De ervaring is dat afgelopen zomers de hitteperioden echt een nieuw fenomeen zijn in de zorg qua duur en intensiteit. Voor cliënten en dan vooral de kwetsbare ouderen, psychisch kwetsbare cliënten en cliënten met een laag sociaaleconomische status of verstandelijke beperkingen zijn de hitteperiodes erg belastend.

Door uitdroging, bijkomende obstipatie en urineweginfecties hebben zich meerdere delieren¹ en ziekenhuisopnames voorgedaan onder kwetsbare ouderen. Ook andere thuiswonende cliënten

¹ Een delier is een acute bewustzijnsverandering met fluctuaties in aandacht, cognitie en waarneming. Een delier wordt uitgelokt door een somatische (lichamelijke) aandoening of door het gebruik of de onttrekking van middelen. Er zijn diverse risicofactoren.

Noord- en Oost-Gelderland

leverden aanzienlijk in en kwamen hulpbehoevender uit de hitteperiode. Hierbij speelde ook de verminderde mobiliteit en inactiviteit ten tijde van hitte een rol. Vaak is het hierna niet mogelijk om weer op het oude niveau terug te komen waardoor de zwaardere zorgbehoefte blijft bestaan.

Het is ingewikkeld voor psychisch kwetsbare cliënten om goed om te gaan met periodes van hitte. Het slechte slapen en wegvallen van de vaste structuur leidde tot ontregelingen van psychisch kwetsbare cliënten. Deze gingen gepaard met een forse toename van agitatie, agressie en gedragsproblemen.

Bij de nachtopvang en het begeleid wonen konden ramen niet open vanwege veiligheidseisen en heeft het gebouw platte daken. Hierop is airconditioning geïnstalleerd en is de sluiting van de ramen aangepast waardoor ventilatie met buitenlucht op een veilige manier mogelijk is.

De effecten van hitte worden ook gevoeld in de wijken, achter de voordeuren, bij mensen die geen officiële zorgindicatie hebben. Afgelopen zomer zijn tijdens de hitteperiode bij huisbezoeken meerdere zorgelijke woonsituaties gesignaleerd. Hierbij viel het op dat bewoners weinig afkoelmogelijkheden rondom de woning hadden met grotendeels betegelde kleine tuinen en slechte isolatie van de woningen. Gezinnen zaten met gesloten gordijnen op elkaars lip wat spanningen opleverde.

Hangplekken van jongeren verplaatsen zich ten tijde van hitte op een natuurlijke manier naar andere plekken in de buurten. Bijvoorbeeld parkeergarages of andere plekken waar het koeler is. In perioden van mooi weer zijn meer jongeren buiten, waardoor sneller overlast wordt ervaren door de buurt. Samen met BOA's en wijkbeheerders wordt hierin opgetrokken waarbij goed naar jongeren geluisterd wordt. Door deze gezamenlijke aanpak blijft de ervaren overlast goed beheersbaar en zijn er altijd oplossingen te vinden. Wel valt op dat huidige schaduwplekken niet altijd hangplekproof zijn. Het herstel van beschadigde watertappunten kost dan enige maanden waardoor deze niet beschikbaar zijn in een periode van hitte. De extra risico's van alcohol en druggebruik bij hitte worden nog niet onder de aandacht gebracht maar dit wordt vanuit preventief oogpunt wel van belang geacht.

In het veld wordt sterk de behoefte gevoeld om meer preventief te kunnen handelen. Het hitteprotocol wordt reactief uit de kast gehaald op het moment dat zich als gevolg van hitte al problemen voordoen. Dit is geen onwil. Er is gewoonweg in de uitvoering geen tijd beschikbaar voor extra signalering en begeleiding. Er wordt wel mondelinge voorlichting gegeven tijdens de dagelijkse begeleiding en een extra glas water neergezet. Een groot deel van de cliënten is echter niet in staat om deze adviezen ook daadwerkelijk zelfstandig op te volgen. Dit voelt voor de mensen in het veld onbevredigend, immers iedereen weet dat voorkomen beter is dan genezen.

ren, zoals een hoge leeftijd en langer bestaande cognitieve stoornissen (zoals geheugenproblemen). Vanwege de vele complicaties die gerelateerd zijn aan een delier, de lijdensdruk, de langere opnameduur, de hogere zorgkosten en de slechtere prognose, is het belangrijk dat zorgverleners op de hoogte zijn van de basiszorg voor ouderen met een delier. Niet-medicamenteuze maatregelen kunnen een delier soms voorkomen en staan centraal in de behandeling. Ned Tijdschr Geneeskde. 2020;164:D4953

Noord- en Oost-Gelderland

2. Zouden er nog andere maatregelen genomen moeten worden? Wat zou hiervoor nodig zijn en welke ondersteuning is hiervoor gewenst?

Het lijkt vooral belangrijk om het onderwerp hitte de aandacht te geven die het nodig heeft en dit op de juiste plek, zowel lokaal als regionaal, te agenderen. Het is een relevant thema, herkenbaar vanuit de praktijk. Zorgen dat de informatie goed ingebed, op maat aangeboden wordt aan bewoners is belangrijk. Het hitteplan moet vooral geen papieren of digitale exercitie worden om verantwoordelijkheden af te schuiven of zich daarvoor in te dekken.

Er zou structureel aandacht voor het onderwerp hitte gegenereerd kunnen worden om de bewustwording en mogelijke handelingsperspectieven te vergroten. Hiervoor worden volop mogelijkheden gezien via de informatiekkanalen van de geïnterviewde organisaties. Voor opvolging van de adviezen wordt het van belang geacht dat lokaal en regionaal overal dezelfde boodschap en adviezen worden uitgedragen door partijen als de WMO, welzijn, huisartsen en betrokken instanties. Regionaal zou het hitteplan onder de aandacht gebracht kunnen worden in het regionaal overleg maatschappelijke zorg en het regionaal overleg informele zorg.

Informatiemateriaal vanuit een autoriteit als de GGD zet de boodschap extra kracht bij. Daarnaast helpen voorbeelden vanuit persoonlijke ervaring om het onderwerp goed richting de belevingswereld van bewoners te vertalen en daarbij aan te sluiten. Via de wijkmanagers kan aan de redacties van buurtkranten de tip gegeven worden om aandacht te besteden aan het lokale hitteplan. De thuiszorg maakt vooral gebruik van mondelinge en schriftelijke informatie voor cliënten en mantelzorgers. De flyer die uitgaat van buurtbemiddeling kan onderwerpen als solidariteit en zorg voor elkaar bij burens voor het voetlicht brengen. De nieuwsbrief en berichten via sociale mediakanalen van de duurzaamheidsorganisatie worden goed gelezen en deze organisatie heeft ook vaste ruimte in de regionale kranten en huis- aan huisbladen ter beschikking waarin ruimschoots aandacht aan het onderwerp hitte besteed kan worden.

Vanuit het wijkteam wordt regelmatig met bewoners en woningbouwverenigingen rond de tafel gezeten. Het zou goed zijn als deze woningbouwverenigingen ook adviezen richting huurders met handelingsperspectieven bij hitte zouden uitdragen. Als het signaal vanuit bewoners komt dat hitte een probleem vormt, kan vanuit het wijkteam een gesprek geregeld worden met de verschillende betrokken partijen om te zoeken naar mogelijke oplossingen. Afstemming met andere organisaties die ook in de wijken actief zijn en kwetsbare mensen begeleiden wordt is van belang.

Bakfietsacties in de wijken waren tijdens de eerste corona piek een succes om bewoners te bereiken. Deze bakfietsacties kunnen ook ingezet worden om bijvoorbeeld flesjes water uit te delen. Voor communicatie richting de jeugd wordt gebruik gemaakt van Instagram berichten. Ook via de jaarlijkse groene zomercampus, die georganiseerd wordt in samenwerking met basisscholen en middelbare scholen, kan het onderwerp hitte bij kinderen en jeugd onder de aandacht gebracht worden. Waarom is het zo belangrijk om genoeg water te drinken? Wat kunnen kinderen

Noord- en Oost-Gelderland

zelf doen om hittestress voor zichzelf en hun omgeving te verminderen? Waarom is het gebruik van alcohol en drug tijdens een hitte periode extra gevaarlijk?

Naast de professionals komen juist ook de vrijwilligers van de gesproken organisaties bij uitstek achter de voordeur. Zij kunnen hierdoor ook een belangrijke rol spelen in de informatievoorziening en bewustwording van bewoners over hoe ze zelf hun gedrag kunnen aanpassen ten tijde van hitte.

Goede scholing voor professionals en vrijwilligers is naast goed informatiemateriaal een duidelijk gedeelde behoefte. Hierbij zou aandacht besteed kunnen worden aan het tijdig herkennen en voorkomen van gezondheidsproblemen als gevolg van hitte. Wat zijn de signalen waar je op kunt letten? Wat kun je concreet doen? Hierbij zal ook rekening gehouden moeten worden met scholing voor invalkrachten, die juist vaak tijdens vakantieperiodes ingezet worden. En de ervaring leert dat voor vrijwilligers terugkommomenten om ervaringen te bespreken en de vrijwilligersvergoeding duidelijk meerwaarde hebben.

Het valt op dat cliënten steeds zwaardere indicaties hebben bij aanmelding bij de thuiszorg. Het zou fijn zijn als wijkteams cliënten eerder in beeld van de thuiszorg kunnen brengen zodat op tijd meegedacht kan worden en iemand met relatief kleine ondersteuning langer op een goede manier thuis kan blijven wonen. Nu is er vaak een 'met de rug tegen de muur' situatie. Door eerder een ingang te kunnen krijgen, kan ook meer aandacht naar zorg in de preventieve sfeer gaan en opnames hopelijk voorkomen worden.

Cliënten zijn zelf vaak niet in staat om gegeven adviezen na te komen. Tijdens een hitteperiode zou het wenselijk zijn dat er meer beschikbare tijd is voor de zorg van cliënten. Door drukte is tijdig signaleren en acteren vaak moeilijk. Naast extra begeleiding bij eet- en drinkmomenten zijn preventief ook extra rondes om te kunnen signaleren wenselijk. Ook zou dan 's avonds alles opengezet kunnen worden en 's ochtends weer gesloten en kan bekeken worden of het gelukt is om genoeg te drinken of dat daar nog hulp bij nodig is. De inzet van extra zorg rondes en extra medewerkers tijdens een hitteperiode is zeker noodzakelijk.

Het helpt om het onderwerp hitte goed geagendeerd te krijgen binnen de eigen organisatie als externe partners duidelijke verwachtingen op dit gebied aangeven. Hierbij kan gedacht worden aan hitte als onderwerp bij de aanbesteding of als prestatieafspraken. Daarnaast zal de vergoeding van de zorgverzekeraar ook ruimte moeten bieden voor de uitvoering van deze belangrijke preventieve zorg. Dit is nu niet het geval. Betrokkenheid van zorgverzekeraars bij het hitteplan zal nodig zijn om de preventieve extra zorg tijdens een hitteperiode te kunnen factureren.

Regelmatig zijn cliënten niet in staat om zelf dingen in huis te halen. Een hittepakket, verkrijgbaar via de thuiszorgwinkel, zou uitkomst bieden met bijvoorbeeld een maatbeker, drinkkaarten, koelelementen, zakjes om ijsblokjes te kunnen maken, een ventilator, zo nodig een weegschaal en zonnebrand. Ook huisartsen zouden dit hittepakket dan aan ouderen die nog niet in beeld zijn kunnen adviseren.

Noord- en Oost-Gelderland

Ondersteuning van de wijkverpleegkundige in de uitvoering van taken gericht op hitte preventie door vaste vrijwilligers en professionals van welzijnsorganisaties zou zeker op prijs gesteld worden. Het is goed dat de wijkverpleegkundige dan eerst beoordeelt of iemand veilig kan slikken, maar dit zal over het algemeen geen problemen opleveren. Ook fijn is dat op die manier de samenwerking verder vorm kan krijgen en er eerder vanuit de wijkteams een seintje gegeven kan worden aan de wijkverpleegkundige om eens mee te denken of te kijken.

Naast bovenstaande is het advies om tips voor aanpassingen met het oog op koelte in en rondom de woning goed in te bedden in het geheel van klimaatadaptatieve maatregelen. Voorbeelden daarvan die bewoners zelf op en rond hun woning kunnen realiseren zijn buitenzonwering, het aanplanten van groen, de inrichting van de tuin (stenen eruit) en het opvangen van regenwater. Het plaatsen en gebruiken van airconditioning wordt door de gemeente ontmoedigd vanwege de toename van energieverbruik en CO² uitstoot. De ervaring leert wel dat bewoners vaak eerst op centrale plekken in de buurt (zoals rond buurthuizen, scholen en speeltuinen) het comfort van koelteplekken moeten kunnen ervaren om inspiratie en creativiteit op te doen om vervolgens aan de slag te gaan in en rondom de eigen woning.

Naast deze voorbeeldplekken in de wijken lijkt het wenselijk maatregelen om hittestress te voorkomen, nadrukkelijk aandacht te geven. Dit geldt zeker voor nieuwbouw waar een zorgfunctie of maatschappelijke opvang geboden zal worden. Een van de gesproken organisaties zal naar aanleiding van het interview geplande bouwplannen nog een keer doornemen met de aannemer om te zien of hierin voldoende maatregelen zijn opgenomen met het oog op preventie van hittestress.